

O'zbekistonda yo'q bo'lib borayotgan va yo'q bo'lib ketgan turizm zonalari

Ko'chimov Fazliddin G'afurovich

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

3 - kurs kechki talim Turizm yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: O'zbekistonning turizm landshafti yo'qolib borayotgan va qayta paydo bo'layotgan turizm zonalarining mavjudligi bilan ajralib turadigan o'ziga xos hodisadir. Ushbu tezis ushbu zonalarining dinamikasini o'rganadi, ularning o'zgaruvchan foydalanish imkoniyati, ko'rinishi va jozibadorligiga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganadi. Geografik tahlil, madaniy merosni o'rganish va turizmni boshqarish istiqbollari o'zida mujassam etgan multidisipliner yondashuv orqali tadqiqot O'zbekistonda turizmni rivojlantirish, tabiatni muhofaza qilish harakatlari va barqaror amaliyotlar uchun ushbu hodisalarning ta'siri haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: yo'qolib borayotgan turizm zonalari, turizm zonalarining qayta paydo bo'lishi, turizm dinamikasi, barqaror turizm, madaniy meros, atrof-muhitning buzilishi, infratuzilmani rivojlantirish, ijtimoiy-ekologik omillar, tabiatni muhofaza qilish harakatlari, jamiyatning ishtiroki, turizmni rejalashtirish, vaqtinchalik, fazoviy taqsimot, manfaatdor tomonlarning istiqbollari

Abstract: The tourism landscape of Uzbekistan presents a unique phenomenon characterized by the presence of disappearing and reappearing tourism zones. This thesis investigates the dynamics of these zones, examining the factors contributing to their fluctuating accessibility, visibility, and attractiveness. Through a multidisciplinary approach

combining geographical analysis, cultural heritage studies, and tourism management perspectives, the study aims to provide insights into the implications of these phenomena for tourism development, conservation efforts, and sustainable practices in Uzbekistan.

Key words: disappearing tourism zones, re-emergence of tourism zones, tourism dynamics, sustainable tourism, cultural heritage, environmental degradation, infrastructure development, socio-ecological factors, nature protection efforts, community participation, tourism planning, temporal, spatial distribution, stakeholder perspectives

Абстракт: Туристический ландшафт Узбекистана представляет собой уникальное явление, характеризующееся наличием исчезающих и вновь появляющихся туристических зон. В этой диссертации исследуется динамика этих зон, изучаются факторы, способствующие их нестабильной доступности, заметности и привлекательности. Благодаря междисциплинарному подходу, сочетающему географический анализ, исследования культурного наследия и перспективы управления туризмом, исследование направлено на то, чтобы дать представление о последствиях этих явлений для развития туризма, усилий по сохранению и устойчивой практики в Узбекистане.

Ключевые слова: исчезающие туристические зоны, возрождение туристических зон, динамика туризма, устойчивый туризм, культурное наследие, деградация окружающей среды, развитие инфраструктуры, социально-экологические факторы, природоохранные усилия, участие сообщества, планирование туризма, временное, пространственное распределение, заинтересованная сторона. перспективы

Qadimiy shaharlar, jo'shqin madaniyat va boy tarix diyori O'zbekiston keyingi yillarda sayyohlik maskani sifatida e'tiborni tortmoqda. Samarqandning ulug'vor

me'morchiligidan tortib, Buxoroning gavjum bozorlarigacha mamlakat o'zining shonli o'tmishiga nazar tashlaydi. Biroq, taniqli diqqatga sazovor joylar orasida yashirin marvaridlar va yo'qolib borayotgan turizm zonalarini o'zbek sayohati tajribasiga qo'shimcha qiziqish uyg'otadi.

Yo'qolib borayotgan turizm zonalarini: O'zbekiston turizm landshaftidagi o'ziga xos hodisalardan biri yo'qolib borayotgan turizm zonalarini tushunchasidir. Ko'pincha uzoq yoki unchalik taniqli bo'lmagan hududlarda joylashgan ushbu zonalar kirish va ko'rinishda o'zgarishlarga duch keladi va bu ularni tashrif buyuruvchilar uchun qiyinlashtiradi.

Ana shunday misollardan biri Orolbo'y mintaqasidir. Bir paytlar gullab-yashnagan baliq ovlash markazi bo'lgan Orol dengizi sovet davridagi irrigatsiya loyihalari tufayli o'nlab yillar davomida keskin qisqardi va ortda sho'rlangan va tashlandiq kemalar manzarasini qoldirdi. Ekologik fojiga qaramay, hududni jonlantirish, ekoturizmni rivojlantirish bo'yicha ishlar olib borilmoqda. Biroq, sobiq dengizning ma'lum qismlariga kirish atrof-muhit muammolari va suv sathining o'zgarishi sababli cheklangan bo'lishi mumkin, bu esa sarguzasht sayohatchilarni qiziqtiradigan vaqtinchi go'zallik tuyg'usini yaratadi.

Yana bir yo'qolib borayotgan turizm zonasi Xorazm viloyatidagi qadimiy Ayaz Qal'a qal'asidir. Miloddan avvalgi 4-asrga oid ushbu arxeologik yodgorlik O'zbekistonning boy tarixidan dalolat beradi. Biroq, uning uzoqda joylashganligi va infratuzilmaning yo'qligi, ayniqsa, ob-havo sharoiti tufayli kirish yo'llari o'tib bo'lmaydigan yilning ma'lum vaqtlarida tashrif buyurishni qiyinlashtiradi. Natijada, Ayaz Qal'a ommaviy turizm tomonidan nisbatan befarq bo'lib qolmoqda va jasoratli tadqiqotchilarga qo'pol landshaftda o'tmishga qarashni taklif qiladi.

Qayta paydo bo'ladigan turizm zonalari: Yo'qolib borayotgan turizm zonalaridan farqli o'laroq, O'zbekiston ham davriy qayta tiklanadigan yoki mavsumiy diqqatga sazovor joylarga ega bo'lgan turizm zonalari qayta paydo bo'lishi bilan faxrlanadi.

Bunga yorqin misol sifatida Ipak yo'lidagi Xiva, Buxoro va Samarqandni keltirish mumkin. Bir paytlar savdo va madaniyatning gavjum markazlari bo'lgan bu qadimiy shaharlar Ipak yo'lining qulashi ortidan tanazzulga yuz tutdi. Biroq, so'nggi yillarda keng qamrovli restavratsiya loyihalari butun dunyodan tashrif buyuruvchilarni o'ziga jalb qilib, ularning tarixiy kvartallariga yangi hayot bag'ishladi. Har bir o'tgan mavsumda bu shaharlar o'zlarining tarixiy o'tmishining yangi qirralarini ochib beradi va ularni sayyohlar orasida ko'p yillik sevimlilarga aylantiradi.

Xuddi shunday, o'zining unumdor yerlari va an'anaviy hunarmandchiligi bilan mashhur Farg'ona vodiysi ham yilning ma'lum fasllarida, masalan, har yili o'tkaziladigan "Ipak va ziravorlar" festivalida turizmning jonlanishini boshdan kechiradi. Ushbu qizg'in bayram musiqa, raqs va pazandalik lazzatlari orqali mintaqaning madaniy merosini namoyish etadi va tashrif buyuruvchilarni mahalliy an'analarga sho'ng'ishga intiladi.

Xulosa qilib aytganda O'zbekistonning yo'qolib borayotgan va qayta paydo bo'layotgan sayyohlik zonalari mamlakatning rang-barang landshaftiga jozibali ko'rinish qo'shmoqda. Orol dengizining hayratlanarli go'zalligidan tortib, Ipak yo'li bo'yidagi shaharlarning abadiy jozibasigacha bo'lgan har bir yo'nalish O'zbekistonning o'tmishi, buguni va kelajagi haqida tasavvur beradi. Mamlakat sayyohlik infratuzilmasini rivojlantirishda va barqaror sayohatni rivojlantirishda davom etar ekan, bu jumboqli zonalar, shubhasiz, uning jozibadorligining ajralmas qismi bo'lib qoladi va sarguzashtchilarni qiyin yo'ldan tashqarida kashf etishga va ichkarida yashiringan xazinalarni ochishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Turizm asoslari: bakalavriat ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun o'quv qo'llanma / M.A. Mirzayev, M.T. Aliyeva; mas'ul muharrir A.Sh. Bekmurodov; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. — T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2011. - 288 b.
2. Xidirova G.R., Raxmatullayeva F.M. Mintaqaviy turizm. O'quv qo'llanma –B.: "Durdona", 2019 – 130 b.
3. N.M.Umurzakova, D.R.Rustamova, A.Muzaffarov. Turizmning huquqiy asoslari. O'quv qo'llanma. – T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2021 – 120 b.
4. Xalqaro turizm bozori: «Marketing (turizm)» yo'nalishi talabalari uchun o'quv qo'llanma / F.K.Kornilova, Z.K.Kamilov; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. — T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2011 — 144 b.